

SZTUKA KRAJOBRAZU – SZTUKA (DLA) ZIEMI

DOMINIKA URZĘDOWSKA, JOANNA GUS

**SZKOŁA PODSTAWOWA IV-VI, PLASTYKA
GIMNAZJUM, ZAJĘCIA ARTYSTYCZNE**

II ETAP EDUKACYJNY: KLASY IV-VI

PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ: I, II

1. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI – PERCEPCJA SZTUKI. UCZEŃ/UCZENNICA:

1) OKREŚLA SWOJĄ PRZYNALEŻNOŚĆ KULTUROWĄ POPRZECZ KONTAKT Z WYBRANYMI DZIEŁAMI SZTUKI, ZABYTKAMI I TRADYCJĄ W SWOIM ŚRODOWISKU LOKALNYM I REGIONALNYM, A TAKŻE UCZESTNICZY W ŻYCIU KULTURALNYM TEGO ŚRODOWISKA (ZNA PLACÓWKI KULTURY DZIAŁAJĄCE NA JEGO RZECZ).

2. TWORZENIE WYPOWIEDZI – EKSPRESJA PRZECZ SZTUKĘ. UCZEŃ/UCZENNICA:

1) PODEJMUJE DZIAŁALNOŚĆ TWÓRCZĄ, POSŁUGUJĄC SIĘ PODSTAWOWYMI ŚRODKAMI WYRAZU PLASTYCZNEGO I INNYCH DZIEDZIN SZTUKI (FOTOGRAFIKA, FILM) W KOMPOZYCJI NA PŁASZCZYŹNIE I W PRZESTRZENI (STOSUJĄC OKREŚLONE MATERIAŁY, NARZĘDZIA I TECHNIKI WŁAŚCIWE DLA TYCH DZIEDZIN SZTUKI);

2) REALIZUJE PROJEKTY W ZAKRESIE FORM UŻYTKOWYCH, W TYM SŁUŻĄCE KSZTAŁTOWANIU WIZERUNKU I OTOCZENIA CZŁOWIEKA ORAZ UPOWSZECHNIANIU KULTURY W SPOŁECZNOŚCI SZKOLNEJ I LOKALNEJ (STOSUJĄC TAKŻE NARZĘDZIA I WYTWORY MULTIMEDIALNE).

III ETAP EDUKACYJNY

PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ: II

2. TWORZENIE WYPOWIEDZI – EKSPRESJA PRZECZ SZTUKĘ. UCZEŃ/UCZENNICA:

1) PODEJMUJE DZIAŁALNOŚĆ TWÓRCZĄ, POSŁUGUJĄC SIĘ ŚRODKAMI WYRAZU PLASTYCZNEGO, INNYCH DZIEDZIN SZTUKI I ELEMENTAMI FORMY PRZEKAZÓW MEDIALNYCH, PROJEKTUJĄC PUBLIKACJE PRASOWE ALBO PROGRAMY TELEWIZYJNE (W ZAKRESIE ICH REDAKCJI, EDYCJI, PRZYGOTOWANIA DO DRUKU I WIZUALIZACJI WYPOWIEDZI, REKLAMY I KSZTAŁTOWANIA WIZERUNKU W KONTAKCIE Z OTOCZENIEM);

2) REALIZUJE PROJEKTY W SFERZE SZTUK WIZUALNYCH, SŁUŻĄCE KSZTAŁTOWANIU POCZUCIA ESTETYKI (STYLIZACJI UBIORU, ARANŻACJI MIEJSCA ZAMIESZKANIA I PRACY) ORAZ NA RZECZ POPULARYZACJI WIEDZY (O SZTUCE I ZJAWISKACH ARTYSTYCZNYCH) W SPOŁECZNOŚCIACH SZKOLNEJ I LOKALNEJ.

SUGEROWANY CZAS

2 x 45 min.

CELE

- ⊗ ZAPOZNANIE UCZNIÓW I UCZENNIC Z POJĘCIEM SZTUKI ZIEMI,
- ⊗ ZBADANIE METOD PRACY I MOTYWACJI ARTYSTÓW/ARTYSTEK, KTÓRZY UŻYWAJĄ ŚRODOWISKA NATURALNEGO I PRZYRODY JAKO INSPIRACJI ARTYSTYCZNEJ,
- ⊗ REALIZACJA NATURALNYCH INSTALACJI INSPIROWANYCH SZTUKĄ ZIEMI.

METODY

- ⊗ POGADANKA,
- ⊗ BURZA POMYSŁÓW,
- ⊗ MAPA SKOJARZEŃ,
- ⊗ ĆWICZENIE PRAKTYCZNE – TWORZENIE INSTALACJI,
- ⊗ PRACA Z MATERIAŁEM ŹRÓDŁOWYM – ZDJĘCIA.

ŚRODKI I MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

- ⊗ MATERIAŁY POMOCNICZE – ZDJĘCIA,
- ⊗ DUŻE ARKUSZE PAPIERU: FLIPCHARTY,
- ⊗ FLAMASTRY,
- ⊗ KARTECZKI TYPU POST IT,
- ⊗ SZNUREK,
- ⊗ WSTĄŻKI, TASIEMKI,
- ⊗ MAKULATURA

PRZEBIEG ZAJĘĆ

PIERWSZA LEKCJA

WSTĘP

10 MIN.

Sztuka ziemi to działania artystyczne, których kontekstem, tłem czy też tworzywem jest środowisko naturalne. Działania tego typu często stanowią ingerencję w pejzaż, przekształcają fragment przestrzeni Ziemi lub wykorzystują naturalne procesy (erozja, czynniki atmosferyczne) dla stworzenia działania lub obiektu o charakterze artystycznym. Sztuka ziemi oznacza przekształcenie jakiejś przestrzeni publicznej w działalność artystyczną, z wykluczeniem dewastacji danej przestrzeni. Podczas tych zajęć zapoznasz dzieci/młodzież z terminem sztuka ziemi oraz z naturalnymi inspiracjami artystycznymi. Wspólnie spróbujecie stworzyć naturalne instalacje artystyczne.

Przed zajęciami poprosz uczniów i uczennice, aby przynieśli jedno zdjęcie krajobrazu zrobione w okolicy, w której mieszkają, odpoczywają lub którą szczególnie lubią.

SZTUKA ZIEMI – A CO TO?

1. POKAŻ UCZNIOM I UCZENNICOM FOTOGRAFIE PRZEDSTAWIAJĄCE PRZYKŁADY INSTALACJI ARTYSTYCZNYCH Z NURTU SZTUKI ZIEMI (MATERIAŁ ŹRÓDŁOWY NR 1), A NASTĘPNIE WSPÓLNIE ODPOWIEDZIE NA PYTANIA:

- Co znajduje się na zdjęciach?
- Co zostało wykorzystane w budowie instalacji, które widzicie na zdjęciach?
- Jakie elementy krajobrazu zostały wykorzystane do stworzenia tych projektów artystycznych?
- Jakie emocje budzą w uczniach i uczennicach poszczególne prace?

ROZWINIĘCIE

30 MIN.

2. ROZWAŻCIE WSPÓLNIE KWESTIĘ: CO TO ZNACZY MYŚLEĆ JAK ARTYSTA/ARTYSTKA?²

Podziel klasę się na cztery grupy. Każda otrzymuje duży arkusz papieru oraz kilka flamastrów, a następnie na środku kartki zapisuje jedno stwierdzenie:

- ⊗ Myśleć jak artysta/artystka, to znajdować piękno w zwykłych przedmiotach i codziennych sytuacjach.
- ⊗ Myśleć jak artysta/artystka to znajdować powiązania między różnymi rzeczami i pomysłami.
- ⊗ Myśleć jak artysta/artystka to zadawać niewygodne pytania za pośrednictwem sztuki.
- ⊗ Myśleć jak artysta/artystka to patrzeć na rzeczywistość z różnych stron, aby tworzyć nowe perspektywy.

Poprosz każdą grupę, aby rozwinęła główną myśl zapisaną na kartce. Zachęć do przeprowadzenia grupowej burzy pomysłów. Zaproponuj, aby spisywano wszystkie skojarzenia związane z zapisanym zdaniem. Warto określić, w jakim czasie zadanie ma być wykonane, np. 5–8 Minut.

Na tym etapie nie wymagaj konkretnych odpowiedzi. Każdy głos się liczy, pokazuje różny stan wiedzy i – co ważniejsze – różne punkty widzenia dzieci/młodzieży.

Powieś kartki w widocznym w klasie miejscu. Wspólnie omówcie zebrane pomysły.

3. ZAPISZ NA ŚRODKU TABLICY: „ARTYSTKA/ARTYSTA SZTUKI ZIEMI”.

Kim jest artystka/artysta sztuki ziemi? Wspólnie z klasą spróbujcie stworzyć definicję, wykorzystując metodę mapy skojarzeń. Daj każdej osobie jedną karteczkę post it. Poprosz, aby uczeń/uczennica odpowiedział na niej na pytanie: Kim jest dla mnie artysta/artystka sztuki ziemi? Każda osoba przykleja post it na tablicy obok zapisanego hasła. Spróbujcie stworzyć wspólną definicję.

Próba odpowiedzi na pytanie, kim jest artysta/artystka, może być niezwykle trudna dla dzieci. Pozwól im odpowiadać na pytanie w sposób opisowy lub obrazkowy.

4. ZACHĘĆ, ABY KAŻDY WYOBRAZIŁ SOBIE, ŻE JEST ARTYSTĄ/ARTYSTKĄ SZTUKI ZIEMI, I ZASTANOWIŁ SIĘ, W JAKI SPOSÓB MÓGŁBY WYKORZYSTAĆ W SWOJEJ PRACY POSZCZEGÓLNE KRAJOBRAZY.

Wszyscy umieszczają na tablicy przyniesione przez siebie zdjęcia krajobrazów ze swojej okolicy. Po chwili przeprowadźcie burzę pomysłów dotyczącą możliwości artystycznych, jakie dają konkretne zdjęcia.

² Stwierdzenia są cytowane z materiału pomocniczego nr 1 do scenariusza zajęć „Mój świat jest jak labirynt” wydanego w publikacji „Edukacja globalna na plastyce i zajęciach artystycznych w gimnazjum”, w ramach projektu „W świat z klasą”: <http://globalna.ceo.org.pl/plastyka/publikacje/edukacja-globalna-na-plastyce>.

5. WSPÓLNIE WYBIERZCIE MIEJSCE, DO KTÓREGO UDACIE SIĘ NA KOLEJNYCH ZAJĘCIACH.

Dzieci i młodzież wcielą się wówczas w rolę artystów i artystek sztuki ziemi i będą tworzyć naturalne instalacje.

Na przeprowadzenie zajęć praktycznych macie 45 minut – to ważne, aby miejsce, w którym będziecie tworzyć instalacje, znajdowało się blisko szkoły.

DRUGA LEKCJA

1. IDŹ Z KLASĄ W WYBRANE NA POPRZEDNICH ZAJĘCIACH MIEJSCE.

Zabierzcie ze sobą materiały: sznurek, wstążki i tasiemki oraz makulaturę. Podzielcie się na trzy zespoły. Każdy z nich będzie przygotowywał naturalną instalację, która nawiązuje do jednego z poniższych tematów:

- Życzenia dla natury,
- Krajobraz w miniaturze,
- Pszczoły i kwiaty.

Możecie również opracować tematy wymyślone przez dzieci lub młodzież. Warto potraktować przestrzeń, na której pracujecie, w sposób indywidualny i opracować nowe tytuły powstających prac.

2. OMÓW ZASADY TWORZENIA INSTALACJI. MOŻECIE JE WSPÓLNIE WYPRACOWAĆ LUB WYKORZYSTAĆ PONIŻSZE:

- Korzystamy z materiałów, które znajdujemy (liście, gałązki, szyszki, trawa, kamienie itd.). Nie niszczymy przyrody.
- Oprócz tego, co znajdziemy, możemy również wykorzystać przedmioty, które zostały przez nas przyniesione.
- Po zbudowaniu instalacji staramy się odnieść materiały naturalne w miejsce, gdzie zostały znalezione, oraz zabieramy ze sobą rzeczy, które przynieśliśmy.

TWORZENIE INSTALACJI

3. CZAS START!

Każda grupa na stworzenie instalacji ma wyznaczony czas, np. 20 minut.

PREZENTACJA I INTERPRETACJA INSTALACJI

4. PO ZAKOŃCZENIU PRACY ZAPROŚ GRUPY DO ZAPREZENTOWANIA SWOICH INSTALACJI. NASTĘPNIE UCZNIOWIE I UCZENNICE PODCHODZĄ DO KAŻDEJ Z NICH I PRÓBUJĄ DOKONAĆ INTERPRETACJI.

MOŻESZ ZADAWAĆ PYTANIA POMOCNICZE:

W jaki sposób instalacja nawiązuje do obranego tematu?

Co zostało wykorzystane przy budowaniu?

Jakie emocje konstrukcja wzbudza u uczniów i uczennic?

Pozwól na swobodną dyskusję. Zachęcaj uczniów i uczennice do zadawania pytań osobom, które daną pracę przygotowały. To naprawdę może być twórcza dyskusja!

5. POPROŚ O SFOTOGRAFOWANIE KAŻDEJ INSTALACJI. ZACHĘĆ UCZNIÓW I UCZENNICE, ABY PO ZAJĘCIACH ZAMIEŚCILI ZDJĘCIA NA STRONIE INTERNETOWEJ SZKOŁY, PORTALU FACEBOOK LUB ZAKTUALIZOWALI ŚCIENNĄ GAZETKĘ.

6. ZAPROŚ GRUPY DO PODZIELENIA SIĘ NA FORUM NAJWAŻNIEJSZYMI WNIOSKAMI PŁYNĄCYMI Z ZAJĘĆ.

Sztuka ziemi pozwala uczniom i uczennicom poczuć się kreatorami/kreatorkami przestrzeni. Sztuka ziemi jest wykorzystywana jako artystyczna metoda zwrócenia uwagi na środowisko, jego potrzeby oraz zagrożenia wynikające z ingerencji człowieka w naturę. To również przestrzeń ukazania zależności pomiędzy ludźmi a naturą. Motyw sztuki ziemi warto wykorzystać podczas zajęć, których tematem jest integracja artysty/artystki ze środowiskiem naturalnym oraz czerpanie inspiracji z natury.

MATERIAŁY POMOCNICZE³

Poniżej zamieszczono kilka przykładów instalacji, realizowanych podczas festiwalu Land Art oraz w ramach aktywności Domu Kultury „Bydgoskie Przedmieście” w Toruniu.

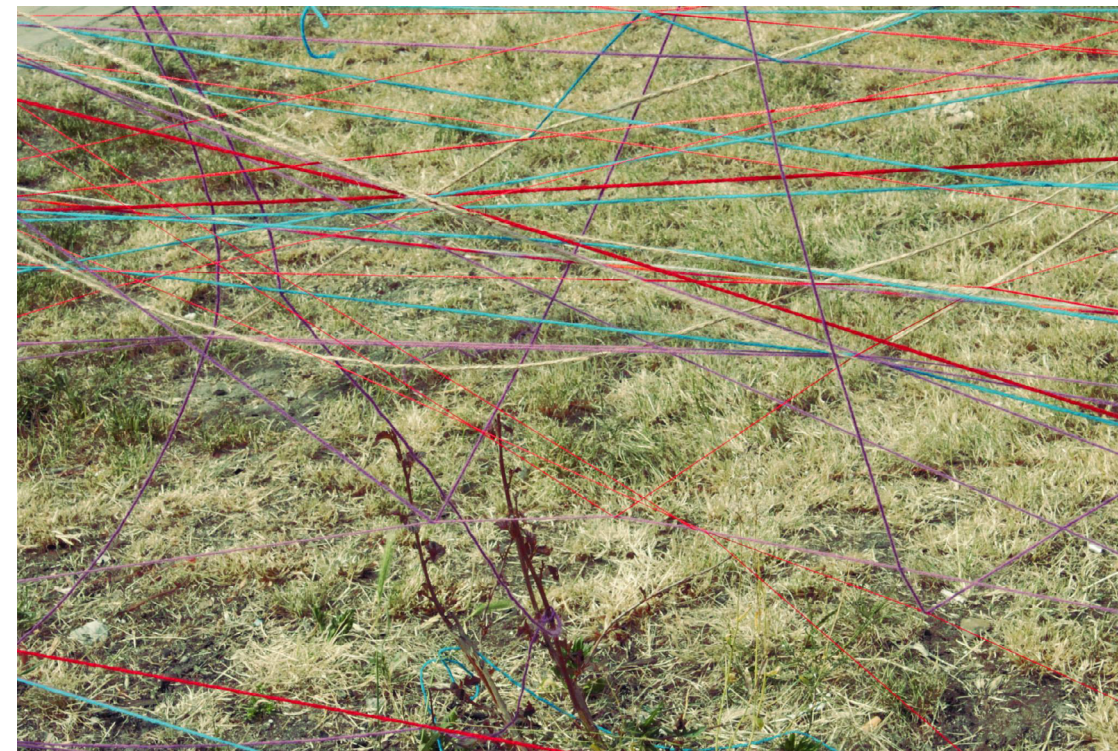
Zdjęcie 1. Instalacja „Pol-ball” witała widzów wchodzących od strony ronda na Placu Pokoju Toruńskiego. Dzieło składa się z niemal 2500 kolorowych piłek. W sposób obrazowy i zabawny przekazywało informacje o zużywanej przez nas energii.

³ Zdjęcia 1, 2 i 3 oraz opisy są własnością Fundacji Pracownia Zrównoważonego Rozwoju, która w 2011 i 2012 roku była organizatorem Land Art Festiwal w Toruniu. Zdjęcie 4 jest własnością Domu Kultury „Bydgoskie Przedmieście”, zostało zrobione podczas aktywności podejmowanych w czerwcu 2015 roku „DZIAŁANIA LANDartowe”.

Zdjęcie 2. Monika Rak takich wiatraczków przygotowała aż 400. „Ciepły wiatr” cieszył się dużą popularnością zarówno dzieci, jak i dorosłych. Bo przecież bardzo miło wrócić do bez trosk chwił... Wszystkie elementy składały się na pole, ukazujące wiatr jako siłę dającą energię (Land Art Festiwal 2012).

Zdjęcie 4. „Działania landartowe” realizowane przez Dom Kultury „Bydgoskie Przedmieście” w czerwcu 2015 roku.

Zdjęcie 3. Gra logiczna Oleny Zapolskiej, Land Art Festiwal 2011 (Fot. Mariusz Malinowski).